

ФУЛБРАЈТОВ ИЗВЕШТАЈ

(Од нашег сталног дописника)

Њујорк, 20. јула
(телефоном)

Једна од најистакнутијих фигура вашингтонске политичке сцене, сенатор Вилијем Фулбрајт, који је непосредно после новембарских председничких избора боравио у Југославији и ту провео девет дана, поднео је о том свом гостовању свој извештај сенатском Одбору за спољне послове. Овај извештај о југословенским приликама, југословенским стремљењима и југословенској улози у савременом светском кретању добио је данас истакнуто место у неким најугледнијим америчким листовима. И интересантност теме и личност сенатора, који је председник Спољнополитичког одбора америчког Сената и један од најдубљих познавалаца светске политичке позорнице, учинили су свакако за овакво интересовање и овакав публицитет.

Ова новинска презентација Фулбрајтовог извештаја америчким читаоцима истиче оно што је у том извештају основно — вредност југословенског примера и вредност америчко-југословенског разумевања веза и односа.

„Фулбрајт, подупире везе са Југославијом“ — са тим насловом, на пример, преноси напис о сенаторовом извештају „Вашингтон пост“ а „Њујорк тајмс“ ставља наслов „Фулбрајт износи југословенске врлине“. За разлику од ових, „Балтимор сан“ у наслав извлачи дугу поенту — „Фулбрајт критикује своје колеге“ и онда цитира онај део извештаја у коме се наводи да су неки поступци против Југославије били „непотребно увредљиви“. Ту се мисли на такве поступке као што је, на пример, било својевремено скидање Југославије са статуса „најповлашћеније нације“ у међусобном трговању, кад се амерички Конгрес, супротно политици администрације покојног Џона Кенедија, повео за неким својим најконзервативнијим члановима.

Сви ови листови доносе директно и делове из Фулбрајтовог извештаја. При том „Њујорк тајмс“ кроз редове свог вашингтонског дописника покушава да Фулбрајтов документ стави и у један шири оквир светских односа, истичући при том и тематику и изабрани тренутак појаве овог извештаја.

Преносећи одређене вашингтонске процене, дописник „Њујорк тајмс“ између осталог пише: „Фулбрајт је провео девет дана у Југославији прошлог новембра.

Издавање његовог извештаја овде је узето као да има већи значај него што је садржина у његовој поруци за толерантнију политику САД према Југославији. Сенатор је дубоко забринут охлађивањем односа између Запада и Совјетског Савеза и Источне Европе у минулим месецима. За њега је речено да се плаши да су прогрес и везе између комунистичког и некомунистичког света у протеклих неколико година дошли у фазу да буду заочени због огорчења око Вијетнама. Неки који су упознати са његовим мишљењима, гледају на извештај о Југославији као на један напор да се истакне могућност сарадње и разумевања између различитих идеолошких система“.

За потхрањивање ове тезе извештач „Њујорк тајмс“ доноси и одговарајуће пасусе директно из Фулбрајтовог текста, међу којима и овај: „Југославија показује великим силама на најтактичнији начин да су идеје и идеали који их деле можда мање дубоки него што изгледају, можда чак и ирелевантни у односу на начин на који људи стварно живе, сигурно вредни дебате и дискусије, али стварно не и вредни нуклеарних разарања наше цивилизације.“

У овим изводима „Њујорк тајмс“ наводе се и директни Фулбрајтови редови о „изванредним лидерима“ Југославије. У тим редовима Фулбрајт поред осталог југословенску владу приказује као „одговорнију и поузданију у њеном држању према Сједињеним Америчким Државама него извесне некомунистичке владе са којима САД одржавају нормалне и коректне односе.“

И са гледишта спољне политике, опет да се цитира директан Фулбрајтов текст: „Југославија охрабрује једну врсту неутрализма који је одговорнији и конструктивнији него неутрализам извесних некомунистичких земаља, као што је Индонезија“.

Уз ове цитате завршни коментар дипломатског дописника из Вашингтона гласи: „Дискусија сенатора Фулбрајта о повољној еволуцији која би се могла десити у једном режиму који је почео као пример националног комунизма, могла је такође имати намеру да охрабри већу еластичност Сједињених Америчких Држава према другим верзијама националног комунизма, које су се појавиле или које се могу појавити“.

М. Радојчић